

ת"פ 38280/01/17 - מדינת ישראל נגד אברהם אבי ישראל ווקנין, חיים אהרון קרקאואר

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 38280-01-17 מדינת ישראל נ' ווקנין ואח'

לפני כבוד השופט מרדכי כדורי, סגן הנשיא
בעניין: מדינת ישראל באמצעות פרקליטות מחוז
ירושלים

המאשימה

נגד

1. אברהם אבי ישראל ווקנין ע"י ב"כ עו"ד
מוטי הרוש
2. חיים אהרון קרקאואר ע"י ב"כ עו"ד
הרצל אברהם

הנאשמים

גזר דין

הרקע:

1. הנאשמים הורשעו, על פי הודאתם שניתנה במסגרת הסדרי טיעון, בעבירות כדלהלן:

נאשם 1: קבלת דבר במרמה, לפי סעיף 415 לחוק העונשין תשל"ז - 1977, וסיוע להתחזות לאחר בכוונה להונות, לפי סעיף 441 בצירוף סעיף 32 לחוק האמור.

נאשם 2: סיוע לקבלת דבר במרמה, לפי סעיף 415 בצירוף סעיף 32 לחוק העונשין תשל"ז - 1977, והתחזות כאדם אחר בכוונה להונות, לפי סעיף 441 לחוק הנ"ל.

הסדרי הטיעון לא כללו הסכמות בנוגע להרשעה ולעונש. המאשימה הודיעה מראש כי תעמוד על הרשעתם של הנאשמים.

2. על פי עובדות כתבי האישום המתוקנים, במהלך חודש מרץ 2013 נבחן נאשם 1 בבחינת אמי"ר באנגלית, במטרה לזכות בפטור מחובת השתתפות בקורסים באנגלית במהלך לימודיו האקדמיים. הציון שקיבל הנאשם לא היה גבוה מספיק כדי לפטור אותו מהחובה האמורה. לאור זאת, פנה נאשם 1 לנאשם 2 במהלך שנת 2015, וביקש ממנו להתחזות לנאשם 1, ולגשת במקומו לבחינה. נאשם 1 מסר לנאשם 2 את תעודת הזהות שלו, על מנת שיתחזה באמצעותה לנאשם 1.

ביום 2/9/2015 נבחן נאשם 2 במקומו של נאשם 1, לאחר שהזדהה באמצעות תעודת הזהות של נאשם 1. בשל חשד שהתעורר במהלך בדיקת הבחינות, כי הבחינה לא נעשתה על ידי נאשם 1, זומן נאשם 1 לבחינה חוזרת. נאשם 1 שב וביקש מנאשם 2 להיבחן במקומו, וזה נעתר לבקשה. ביום 15/10/2015 נבחן נאשם 2 פעם נוספת במקומו של נאשם 1, לאחר שהזדהה באמצעות תעודת הזהות של נאשם 1, בצירוף תמונתו של נאשם 2.

תמצית טיעוני הצדדים:

3. המאשימה מבקשת להותיר את הרשעתם של שני הנאשמים בעינה, ולהטיל עליהם עונש מאסר קצר שירוצה בדרך של עבודות שירות, מאסר על תנאי וקנס.

בטיעוניה עמדה המאשימה על כך שהעבירות בוצעו על ידי הנאשמים בשתי הזדמנויות שונות, לאחר שתכננו את מעשיהם מראש. לעמדתה, הנאשמים פגעו בסדרי שלטון תקינים, בטוהר המידות, בערך השוויון ובזכויות של המוסדות להשכלה גבוהה.

לטענת המאשימה, מתחם העונש ההולם למעשי העבירה שביצעו הנאשמים נע בין מאסר קצר, שיכול וירוצה בעבודות שירות, לבין מאסר קצר בפועל.

המאשימה זקפה לטובתם של הנאשמים את הודאתם, את האחריות שלקחו על מעשיהם, את עברם הפלילי הנקי ואת פרק הזמן שחלף מאז ביצוע העבירות.

לחובתו של נאשם 1 זקפה המאשימה את השיקול הכלכלי שעמד ברקע למעשיו, ואת הערכת שירות המבחן כי במצבי דחק הוא עלול לחזור ולבצע עבירות. לחובתו של נאשם 2 זקפה המאשימה את האמור בתסקיר כי קיימים גורמי סיכון להישנות מעורבות עבריינית מצדו.

המאשימה לא התעלמה מנסיבותיו הרפואיות של נאשם 2, ולא מכך שהפצרותיו החוזרות של נאשם 1 הן שהביאו אותו לבצע את העבירות. לעמדתה, יש באמור כדי להביא להקלה מסוימת במשך המאסר שיוטל על נאשם 2, אך לא לביטול הרשעתו.

4. ההגנה מצדה ביקשה לאמץ את המלצת שירות המבחן, לבטל את הרשעתם של הנאשמים ולהטיל עליהם צווי של"צ, בצירוף צו מבחן לנאשם 1, והתחייבות להימנע מעבירה לנאשם 2.

א. ב"כ נאשם 1, עו"ד מוטי הרוש, הדגיש בטיעונו את גילו הצעיר של הנאשם, את העובדה שהוא עומד לפני סיום לימודיו האקדמאיים, את הודאתו שניתנה בשלב מוקדם של ההליכים, את פרק הזמן שחלף מאז בוצעו העבירות ואת עברו הפלילי הנקי. לטענתו, לנוכח האמור, האינטרס

עמוד 2

הציבורי מחייב להימנע מהרשעתו של הנאשם.

ב. ב"כ נאשם 2, עו"ד הרצל אברהם, הפנה בטיעונו לכך שהנאשם הינו צעיר כבן 25, רווק ואב לילדה, סטודנט לפסיכולוגיה. הסנגור ציין כי לנאשם אין עבר פלילי, וכי הוא ביצע את מעשיו מתוך רצון לסייע לחברו ללא תמורה. הסנגור הוסיף וציין כי על אף הקשיים הנפשיים והבריאותיים מהם הנאשם סובל, הוא שירת שירות חובה מלא בצה"ל, מגדל את בתו הקטנה בכוחות עצמו, כמעט ללא תמיכה.

ג. נאשם 1 ציין בטיעונו כי הוא התחתן לפני פחות משנה, כי אשתו גם היא סטודנטית, וכי הוא מפרנס יחיד בבית. לדבריו, הרשעתו תסכן מאוד את אפשרויות עבודתו במשרדים ממשלתיים. הנאשם הודה בטעותו, טען כי למד לקח והתחייב שלא לחזור ולבצע עבירות.

ד. נאשם 2 הביע חרטה על מעשיו, והביע תקווה כי ביהמ"ש יבטל את הרשעתו על מנת שלא ייסגרו בפניו דלתות התעסוקה.

תסקירי שירות המבחן:

5. בתסקיר שנערך בעניינו של נאשם 1 פורטו נסיבותיו האישיות, המשפחתיות, הכלכליות והחינוכיות.

שירות המבחן ציין כי על רקע לחץ כלכלי שהנאשם חווה בשנות ילדותו, הוא מונע בשנים האחרונות מצורך לייצר ולהפגין עצמאות כלכלית. לדבריו של הנאשם, הוא ביצע את העבירות על מנת להימנע מלשאת בעלות הכלכלית הכרוכה בלימודי אנגלית במסגרת האקדמית אליה התקבל, ולא הציע לנאשם 2 תמורה בעד מעשיו.

עוד ציין שירות המבחן כי לנאשם אין עבר פלילי, הוא לקח אחריות על ביצוע העבירות, הביע עליהן חרטה עמוקה וחש תחושת בושה על ביצוען. להתרשמות שירות המבחן, הנאשם מתפקד באופן תקין, מחזיק תפקידים באופן יציב ובצורה אחראית ומערכות היחסים שלו יציבות.

יחד עם זאת סבור שירות המבחן כי המניעים והתחושות של הנאשם, שעמדו ברקע למעשיו, עלולים להביא אותו לנגד דרכי מרמה ("קיצורי דרך" כלשונה של קצינת המבחן) פעם נוספת, על מנת להשיג את מטרותיו.

לנוכח האמור, בהתחשב בכך שהנאשם טרם התייצב מבחינה תעסוקתית, ומאחר שלהרשעה בפלילים עלולה להיות השלכה שלילית לגביו, המליץ שירות המבחן לבטל את הרשעתו ולהטיל עליו צו של"צ וצו מבחן.

6. התסקיר שנערך בעניינו של נאשם 2 מפרט את נסיבותיו האישיות, הרפואיות, המשפחתיות, התפקודיות,

הלימודיות והתעסוקתיות.

שירות המבחן ציין כי הנאשם צעיר, רווק ואב לילדה כבת שנה. הנאשם מוכר כנכה על ידי המוסד לביטוח לאומי, סובל ממחלת קרוהן ומהתקפי חרדה, מתקיים מקצבאות הביטוח הלאומי, וזכאי למלגת לימודים וסיוע בשכר דירה מטעמו. בנוסף, הנאשם מטופל באופן פרטני על ידי עו"ס מטעם המוסד לביטוח לאומי, מצוי במעקב פסיכיאטרי ומקבל טיפול תרופתי.

עוד ציין שירות המבחן כי משפחתו של הנאשם עלתה ארצה בשנת 2005, ממניעים ציוניים. הנאשם השתלב בכיתה ז', אך בתחילה לא הכיר את השפה ולא הצליח לתקשר עם חבריו לכיתה. בהמשך הנאשם למד עברית, והחל להשתלב חברתית בבית הספר ובחברה. אולם, בהיותו כבן 13 החל הנאשם לסבול מהתקפי חרדה, אשר גרמו לו להתרחק מחבריו ולחזור לבדידות. בשל קשיים שונים מהם סבל, עזב הנאשם את הלימודים בכיתה י'.

חרף האמור, הנאשם שירת שירות חובה מלא ומוצלח כלוחם בצה"ל, רכש לעצמו חברים ואף השלים 12 שנות לימוד. לאחר שחרורו שב לטיפול פרטני, והחל לעבוד.

לאחרונה אובחן הנאשם כחולה במחלת קרוהן, ובשל מצבו הרפואי לא עבד כשנתיים.

שירות המבחן ציין כי הנאשם מקבל אחריות על ביצוע העבירות, מבין את חומרת מעשיו ומגלה חרטה עמוקה על מעורבותו בהן. לדבריו של הנאשם, הוא היה חברו לעבודה של נאשם 1, וזה הפציר בו מספר פעמים להיבחן במקומו. בסופו של דבר, בשל חוסר נוחות לסרב, הנאשם נעתר להפצרותיו של נאשם 1. שירות המבחן פירט מספר גורמים ייחודיים, חלקם לא קלים, אשר עומדים ברקע למעשי העבירה שהנאשם ביצע.

בסופו של דבר המליץ שירות המבחן שלא לחסום אפשרויות תעסוקה עתידיות עבור הנאשם, לבטל את הרשעתו ולהטיל עליו צו של"צ והתחייבות להימנע מעבירה.

דין ומסקנות:

ביטול הרשעת הנאשמים:

7. כידוע, הכלל הוא כי שמשוכחה ביצועה של עבירה יש להרשיע את הנאשם. רק בנסיבות יוצאות דופן, בהן אין יחס סביר בין הנזק הצפוי מן ההרשעה לבין חומרתה של העבירה, רשאי בית המשפט לבחון אפשרות של הימנעות מהרשעה (ר"ע 432/85 רומנו נ' מדינת ישראל 21/8/1985). על פי ההלכה הפסוקה, בית המשפט רשאי להימנע מהרשעה רק בהתקיימם של שני גורמים מצטברים. ראשית, על ההרשעה לפגוע פגיעה חמורה בשיקומו של הנאשם. שנית, מדובר בסוג עבירה בו מתאפשר לוותר על ההרשעה, בנסיבות המקרה המסוים, מבלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה האחרים (ע"פ

2083/96 כתב נ' מדינת ישראל פ"ד נב(3) 337, 337.

עוד נקבע בפסיקה כי אין די בחשש כללי וערטילאי לכך שתיגרם פגיעה בעתידו התעסוקתי של הנאשם, אלא שעל ההגנה להצביע על קיומו של נזק מוחשי - קונקרטי (ע"פ 8528/12 **צפורה נ' מדינת ישראל** 3/3/2013). הובהר כי בית המשפט לא יידרש לתרחישים תיאורטיים אשר אין וודאות שיתממשו בעתיד, ולא ברור כלל עד כמה תהיה להרשעה בדין השפעה על היתכנותם (רע"פ 9118/12 **פריגין נ' מדינת ישראל** 1/1/2013).

8. כפי שיפורט להלן, יישומם של המבחנים הנ"ל בעניינם של הנאשמים מחייב להבחין ביניהם, ומביא למסקנה שונה ביחס לכל אחד מהם. בעוד אין מנוס מלהותיר את הרשעתו של נאשם 1 בעינה, יש הצדקה לבטל את הרשעתו של נאשם 2.

א. הפסיקה עמדה לא אחת על חומרת התופעה של התייצבותו של אדם לבחינת מיון ללימודים אקדמאיים, במקומו של מי שאמור היה להיבחן, תוך שהוא מתחזה לו. נקבע, באופן עקבי, כי מדובר במעשים מכוערים ונפוצים, הפוגעים בשוויון בין הנבחנים, במוסד האקדמי ובחברה בכללותה. עוד נקבע כי מדובר בעבירות קלות לביצוע, המבוצעות לאחר תכנון מראש, אשר הנזק הגלום בהן הינו רב. ככאלה, על ביהמ"ש מוטלת חובה להילחם בהן, וברגיל לא ניתן להימנע מהרשעה בגין מבלי לפגוע בשיקולי הענישה האחרים (ראו למשל: רע"פ 5949/17 **אמר נ' מדינת ישראל** 25/7/2017, ע"פ (ת"א) 71568/03 **מדינת ישראל נ' עזאלאדין** 15/12/2004, ע"פ (נצ') 49812-05-10 **קדח נ' מדינת ישראל** 7/9/2010, עפ"ג (י-ם) 22796-12-12 **מדינת ישראל נ' אברג'ל** 27/1/2013, ת"פ (שלום ב"ש) 4510-08-11 **מדינת ישראל נ' אבו עראר** 8/1/2015, ת"פ (שלום ב"ש) 43699-09-14 **מדינת ישראל נ' אלפיניש** 28/12/2015, ת"פ (שלום י-ם) 16460-07-16 **מדינת ישראל נ' אלסאנע** 26/9/2017, ת"פ (שלום י-ם) 16444-07-16 **מדינת ישראל נ' אלטורי** 6/2/2018).

ברם, סבורני כי הנסיבות הקונקרטיות הנוגעות לנאשם 2 חורגות במידת מה מהרגיל, כך שביטול הרשעתו לא תפגע בשיקולי הענישה האחרים. ואבהיר: על פי המפורט בתסקיר שנערך בעניינו של נאשם 2, המוגבלויות בהן היה נתון בשל מצבו הנפשי והפיזי גרמו לו לבדידות רבה במשך מספר שנים, לסירוגין, עוד מגיל ילדות. בנוסף, הוא חווה חוסר מימוש עצמי וקשיי שייכות, מאופיין בקושי בעמידה אסרטיבית על רצונותיו וסובל מדימוי עצמי נמוך ותחושת פחיתות ערך. זאת ועוד, ברקע למעשיו עומדת חוויה קורבנית, אשר יתכן שהשליכה על קשייו לסרב לבצע את העבירות. ההיכרות בינו לבין נאשם 1 נעשתה במסגרת עבודתם המשותפת, קצרת המועד, כמאבטחים ברכבת הקלה. על רקע מצב דברים זה, בקשותיו החוזרות של נאשם 1 ממנו להיבחן במקומו, הביאו אותו לחוסר נוחות לסרב. בכך נוצל מצבו הלא פשוט של נאשם 2 על ידי נאשם 1, גם אם שלא מדעתו של האחרון. יש בנסיבות הנ"ל כדי להכחות במעט את חומרת מעשיו של נאשם 2.

ב. נאשם 1 לא הוכיח כי הרשעתו תגרום לו לנזק מוחשי - קונקרטי. כל שנטען בעניין זה הוא כי הנאשם טרם התייצב מבחינה תעסוקתית, והרשעה בפלילים עלולה להשליך עליו באופן שלילי. נזק מסוג זה עלול להיגרם לכל מורשע בפלילים, ואינו ייחודי לנאשם. בנוסף, אין מדובר אלא בחשש כללי וערטיילאי לפגיעה בעתידו התעסוקתי של הנאשם, ובתרחיש תיאורטי אשר אין וודאות שיתממש. כאמור לעיל, חשש מסוג זה אינו מצדיק הימנעות מהרשעה.

לעומתו, הנזק הצפוי להיגרם לנאשם 2 אם הרשעתו תעמוד בעינו הינו כבד ביותר, ואינו עומד ביחס סביר לחומרת מעשיו. כאמור, נאשם 2 מוכר כנכה, סובל מבעיות רפואיות פיזיות ונפשיות, ומוגבל בתפקודו. בשל נסיבותיו אלה הוא עזב את בית הספר בכיתה י', והשלים את לימודיו התיכוניים רק במסגרת שירותו הצבאי. בנוסף, במשך כשנתיים הוא לא עבד כלל, ורק לפני מספר חודשים חזר לעבוד, כמלצר. כמפורט בתסקיר, הנאשם נעדר גורמי תמיכה משמעותיים, ולצורך קיומו היומיומי, ומימון שכר הלימוד ושכר הדירה המוטלים עליו, הוא נשען על קצבאות המוסד לביטוח לאומי, המוענקות לו בשל נכותו. במצב דברים זה, אין ספק כי הרשעתו תטיל עליו מגבלה קשה, שתתווסף למגבלותיו המשמעותיות האחרות, ובכך תפגע באופן קשה מאוד בשיקומו וביכולתו להשתלב בעבודה, להתפרנס ולכלכל אותו ואת משפחתו.

9. לנוכח האמור באתי לידי מסקנה כי אין לקבל את בקשת ההגנה ואת המלצת שירות המבחן לבטל את הרשעתו של נאשם 1. הרשעתו של נאשם 1 תעמוד אפוא בעינה.

לעומת זאת, מצאתי לקבל את בקשת ההגנה ואת המלצת שירות המבחן בנוגע לנאשם 2. אני מבטל אפוא את הרשעתו של נאשם 2, ומסתפק בקביעה לפיה ביצע את העבירות שפורטו בפתח גזר הדין.

מתחם העונש ההולם:

10. הערכים החברתיים המוגנים בהם פגעו הנאשמים במעשיהם, והנזקים שצפויים היו להיגרם כתוצאה מהם, פורטו לעיל.

עובדות כתב האישום מלמדות כי הנאשמים תכננו את מעשיהם מראש. מדובר בתכנון של ממש, הנוגע לאופן התייצבותו של נאשם 2 לשני המבחנים, והדרך בה יתחזה לנאשם 1.

הלכה למעשה הנאשמים לא גרמו לנזקים, אולם הדבר היה בשל כך שמזימתם נחשפה ומעשי המרמה שלהם התגלו, ולא בשל חרטתם.

לאור האמור, ובהתחשב במדיניות הענישה הנהוגה (ראו הפסיקה הנזכרת בסעיף 8(א) לעיל), נראה לי כי מתחם העונש ההולם למעשיהם של הנאשמים נע בין ענישה מוחשית, שאינה כוללת מאסר בפועל,

לבין מאסר שאינו ארוך.

העונשים המתאימים:

11. לצורך קביעת העונשים המתאימים לנאשמים בתוך מתחם הענישה הנ"ל, יש להביא בחשבון, לטובתם של הנאשמים, את גילם הצעיר, הודאתם בשלב מוקדם מאוד של ההליכים, אשר חסכה מזמנם של העדים המפורטים בכתב האישום, זמנם של הצדדים ומשאבי המערכת, האחריות שנטלו על מעשיהם והחרטה העמוקה שהביעו. עוד להתחשב בנסיבות האישיות של כל אחד מהם, כמפורט בתסקירים שנערכו בעניינם, בפרק הזמן שחלף מאז בוצעו העבירות, בעברם הפלילי הנקי ובנזקים שיגרמו להם כתוצאה מהעונשים שיוטלו עליהם. לטובתו של נאשם 1 יש להתחשב, בנוסף, בנזקים שיגרמו לו ולמשפחתו, מטבע הדברים, כתוצאה מהרשעתו.

12. לאור כל האמור אני דן את הנאשמים לעונשים הבאים:

נאשם 1:

- א. מאסר למשך 3 חודשים וזאת על תנאי למשך שנתיים, אם יעבור איזה מהעבירות בהן הורשע.
- ב. קנס בסך 2,000 ₪, או 10 ימי מאסר תמורתו. הקנס ישולם ב-4 תשלומים חודשיים החל מיום 10/6/2018. אולם, אם איזה מן התשלומים לא יבוצע במלואו או במועדו תעמוד מלוא יתרת הקנס לתשלום מידי.
- ג. הנאשם יבצע 120 שעות שירות לתועלת הציבור על פי תוכנית שיכין שירות המבחן. לנאשם הוסברו משמעות הצו ומטרתו. הנאשם הזהיר כי אם לא ימלא כנדרש אחר צו השירות ישקול ביהמ"ש לבטל את הצו ולהטיל עליו עונש נוסף.

נאשם 2 (ללא הרשעה):

- א. הנאשם יבצע 180 שעות שירות לתועלת הציבור על פי תוכנית שיכין שירות המבחן. לנאשם הוסברו משמעות הצו ומטרתו. הנאשם הזהיר כי אם לא ימלא כנדרש אחר צו השירות ישקול ביהמ"ש מחדש את סוגיית הרשעתו ואת העונש המתאים לו.
- ב. הנאשם יחתום על התחייבות על סך 5,000 ₪ לפיה לא יעבור איזו מהעבירות בהן הורשע משך שנה מהיום. ההתחייבות תיחתם עוד היום, שאם לא כן יאסר הנאשם למשך 21 יום.

13. בהתאם לאמור בתסקירים, מתבקש שירות המבחן להגיש את תוכניות השל"צ עד ליום 25/6/2018. המזכירות תמציא את התיק לעיוני, לשם מעקב, ביום 1/7/2018.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בירושלים תוך 45 יום מהיום.

ניתן היום, י' סיוון תשע"ח, 24 מאי 2018.